

АНАЛІЗ РИНКУ ЛАКОФАРБОВИХ МАТЕРІАЛІВ НА МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ У СФЕРІ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ¹

Кіріл'єва А.В.,

*студентка кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування,
Сумський державний університет,
e-mail: anastasia023023@gmail.com*

У статті визначено актуальність дослідження промислового сектору української економіки. Промисловість є ключовою детермінантою сталого розвитку України та визначення іміджу країни на міжнародній арені світових відносин. Потужний промисловий сектор дозволяє ефективно вести вітчизняну та міжнародну економічну політику та позиціонувати себе як конкурентоспроможного суб'єкта господарської діяльності. З'ясовано, що сучасний етап розвитку світогосподарських зв'язків в Україні характеризується розширенням усіх форм міжнародних економічних відносин на основі швидкого росту продуктивних сил, який обумовлений прискоренням науково-технічного прогресу. Наслідком цього є постійно зростаюча концентрація виробництва й укрупнення його розмірів, що підсилює тенденцію до інтернаціоналізації господарського життя, яке сприяє розвитку міжнародної спеціалізації і кооперації виробництва. Розглянуто український ринок лакофарбової продукції, як перспективної галузі діяльності. Лакофарбова промисловість – галузь хімічної промисловості, в результаті якого підприємство виробляє різноманітні декоративно-захисні вироби, затверджувачі, прискорювачі, смоли для синтетичних лаків, інші види пігментів тощо. Асортимент виробництва та виготовлення фарб станом на 2021 рік є досить розгалуженим, проте існує безліч варіантів вдосконалення та розробки нових рецептур. Визначено, що ринок ЛФМ є розвинутим та конкурентоспроможним порівняно з іншими галузями хімічної промисловості. Рівень імпортованих продуктів лакофарби значно менший від частки вітчизняних товарів на українському ринку. Така тенденція дозволяє констатувати конкурентоспроможність ЛФМ на національному рівні. Зберігати та покращувати свої позиції українські виробники зможуть за умов модернізації виробничого процесу, оснащення новітнім обладнанням цехи та підвищення кваліфікації працівників підприємства. Аналіз буде корисним для потенційних інвесторів у галузь лакофарбових матеріалів України, оскільки остання є досить привабливою для розвитку та має перспективи до майбутнього розгалуження економічної діяльності. Основними конкурентними перевагами розвитку підприємств лакофарбової індустрії є наявна ресурсна база та можливість підготовки та розвитку людського капіталу для даних підприємств.

Ключові слова: промисловість, промисловий сектор, лакофарбові матеріали, розвиток, хімічна промисловість.

DOI: 10.21272/1817-9215.2021.4-20

ВСТУП

Питання розвитку промисловості є однією з нагальних потреб з огляду на необхідність зростання та відновлення економіки не лише в сучасній Україні, а й у багатьох країнах. Аналіз промислового сектору відбувається в розпал гострих дебатів між політиками, урядовцями, бізнесменами, науковцями, соціологами та широкою громадськістю. Їх погляди дуже різняться, а методи дослідження розкривають нові вектори розвитку промисловості в Україні, які потребують подальшого розгляду та дослідження. Україна ще не розробила комплексного та системного підходу до керівних принципів, необхідних змін та викликів розвитку, які як економісти, так і суб'єкти господарювання розглядали б як узгоджену стратегію змін. Саме тому, на нашу думку, важливим є розвиток галузей економічної діяльності, які мають потенціал у довгостроковій перспективі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження проблем промислового розвитку зробили вітчизняні та іноземні вчені. Так, Трофименко О.О., Дорошкевич Д.В., Джадан І.М. [1] дослідили

¹ Публікація підготовлена в рамках виконання наукового проекту «Фундаментальні основи фазового переходу до адитивної економіки: від проривних технологій до інституційної соціологізації рішень» (№ держреєстрації 0121U109557), що фінансується з державного бюджету України

основні тенденції розвитку промисловості України. Обрано основні Глобальні цілі сталого розвитку, на основі яких має забезпечуватися розвиток промисловості України, а саме: Ціль 8 «Гідна праця та економічне зростання», Ціль 9 «Інновації й інфраструктура», Ціль 12 «Відповідальне споживання» та Ціль 17 «Співпраця заради досягнення цілей». Досліджено основні передумови розвитку промисловості.

Питання про перспективи розвитку вітчизняних підприємств, їх кризового відновлення широко розкривається в працях таких вчених: А.А. Мазаракі [2, 3], Т.М. Мельник [4], Л.І. Федулова [5], М.М. Якубовського [6] та інші. Їх роботи показують стан та проблеми стратегічного розвитку промислових підприємств, однак сучасні умови вимагають удосконалення класичних підходів відповідно до сучасних бізнес-процесів.

Деркач Т. [7] у своїх працях представляє результати дослідження особливостей економічного розвитку хімічної галузі в Україні, визначає роль хімічного виробництва в господарстві країни та частку галузі в структурі промисловості, представляє порівняльну характеристику експорту та імпорту хімічної продукції України з країнами ЄС, визначено рейтингову позицію України за цими показниками, проаналізовано тенденції зовнішньоекономічної торгівлі України продукцією хімічної галузі. Проаналізована динаміка обсягів реалізації хімічної продукції, в тому числі визначені регіони-лідери та аутсайтери хімічного виробництва.

Кондратенко Н. та Волкова М. [8] визначають проблеми та перспективи використання сучасних технологій управління в промисловості та будівництві України. З'ясовано, що, враховуючи специфічні особливості діяльності підприємств промисловості та системи будівництва, основні можливості для вдосконалення менеджменту необхідно шукати не в модернізації сучасної системи управління, а у впровадженні інноваційних підходів та сучасних технологій їх діяльності.

Pedraza J.M. [9] зазначає, що безсумнівно, мікро, малі та середні підприємства (ММСП) відіграють центральну роль в економічному розвитку багатьох країн. Вони є основним джерелом підприємницьких навичок, інновацій та працевлаштування для більшості підприємств у всьому світі. ММСП вносять важливий внесок у створення робочих місць і глобальний економічний розвиток, на них припадає 90% підприємств і понад 50% зайнятих у всьому світі.

Відповідно до великої кількості наукових праць зазначимо необхідність у дослідженні ефективного розвитку промислового сектору та розробки дієвих способів його покращення.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз ринку лакофарбових матеріалів на міжнародному та національному рівні у сфері промислового сектору.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливим чинником зміцнення національної економіки нині є авангардна промислова діяльність. Галузь має потенціал для зміцнення економіки країн з різним рівнем економічного розвитку, формування значної частки ВВП, підвищення кваліфікації, формування значної частки іноземної валюти, створення та збереження мільйонів робочих місць, поповнення національної скарбниці та заробітної плати. Розглядаючи промисловий сектор та визначаючи важливість кожної з галузей діяльності пропонуємо дослідити одну галузь, на нашу думку, економічно перспективну та прогресуючу – лакофарбову промисловість.

Лакофарбова промисловість – галузь хімічної промисловості, підприємства якої виробляють різноманітні декоративно-захисні покриття, отверджувачі, прискорювачі, синтетичні лакові смоли, деякі види пігментів та ін. Для виробництва продукції лакофарбової промисловості використовують близько 350 різних видів сировини і напівфабрикатів [11].

Лакофарбові матеріали (ЛКМ) – матеріали, які складаються з декількох компонентів, і наносяться на поверхню, що підлягає обробці, в рідкому або порошковому стані. Після висихання лакофарбові матеріали створюють міцну плівку, яку називають лакуванням. Основне призначення лакування – захист поверхонь від факторів зовнішнього середовища (води, температури, різних хімічних і шкідливих речовин, корозії). Також лакофарбові матеріали використовуються в дизайнерських цілях: для додання поверхні певного вигляду, кольору або фактури.

Всі лакофарбові матеріали діляться на такі групи:

- основа (фарба, лак, емаль, шпаклівка, ґрунтовка, штукатурка);
- проміжні продукти (розчинники, розріджувачі, смоли, оліфа, сушарки – прискорювачі висихання фарб);
- інші допоміжні матеріали (антисептики, затверджувачі, мастики, ремувери, наповнювачі).

Крім того, лакофарбові матеріали також класифікуються за іншими критеріями:

- за порядком нанесення матеріалу на основу: покриття (основа), проміжний продукт, ґрунтовка, просочення;
- за призначенням: лаковані матеріали для фарбування металевих, дерев'яних, шкіряних та інших поверхонь, для фарбування автомобілів, меблів тощо;
- за блиском: глибокий матовий, матовий, напівматовий, напівглянцевий, глясовий, високий глянець;
- за способом сушіння: холодна сушка та гаряча сушка;
- за умовами роботи: лаковані матеріали для зовнішніх робіт (погодостійкі), легкі матеріали для внутрішніх робіт (обмежена атмосферостійкість), легкі матеріали для захисту продукції, водонепроникні легкі матеріали, термостійкі, масло- та бензиностійкі, електроізоляційні, спеціальні (стійкі до різних хімічних і шкідливих речовин);
- за способом нанесення лакованих матеріалів на поверхню: валик, пензлик, розпилювач, електрофорез.

Відповідно до великої розгалуженої структури ЛФМ важко сформулювати єдину систему та базу даних з кількісними показниками, які характеризують економічний потенціал кожного виробництва. Саме тому на національному рівні державна класифікація товарів і послуг в Україні виділяє такі види лакофарбових матеріалів [10]:

- лакофарбові матеріали на основі полімерів, розчинених у водному середовищі (водорозчинні фарби та лаки);
- лаковані матеріали на основі полімерів, диспергованих або розчинених у неводних середовищах (органічно розчинні легкі матеріали);
- лакофарбові матеріали, готові осушувачі (водорозчинні ґрунтовки, шпаклівки, штукатурки, розчинники);
- клеї та желатини.

Визначивши основні характеристики лакофарбового виробництва розглянемо міжнародний та національний ринок ЛФМ для того, щоб оцінити виробничі можливості вітчизняних на зарубіжних виробників та визначити місце українських виробників серед пропозицій лакофарбових матеріалів на території України.

Показники продажів у 2020 році показують неоднозначну картину: деякі компанії зберігають або збільшують продажі, а інші повідомляють про падіння продажів. Загалом, сегмент архітектурних покриттів показав найкращі результати під час викликів 2020 року, оскільки споживачі залишалися вдома та працювали над проектами покращення будинку. На схемі (рис. 1) наведено щорічний рейтинг 10 провідних світових виробників лакофарбових матеріалів і покриттів PCI. Рейтинг складений на основі продажів покриттів у 2020 році.

Через COVID-19 обсяг продажів світового ринку фарб та покриттів у 2020 році становив 167,6 млрд дол. США, що на 3% менше порівняно з минулим роком. Хоча загальна тенденція ринку фарб та покриттів змінюється, але значні відмінності відчутні в різних сегментах ринку. Перший спалах епідемічної ситуації COVID-19

стався в Азії, після чого були введені жорсткі заходи щодо блокування та виявлення вірусу SARS-CoV-2, що призвело до того, що ефективність ринку фарб та покриттів спочатку впала, а потім підвищилася, а загальна ефективність зменшилася на 1% порівняно з минулим роком. У євро-американському регіоні через тривале повторення епідемії COVID-19 та відсутність ефективного контролю постійні карантинні заходи серйозно вплинули на виробництво фабрик та умови бізнесу в магазинах. Це призвело до нерівномірних результатів у глобальних показниках, і на ринку сегмента видаються великі зміни [10].

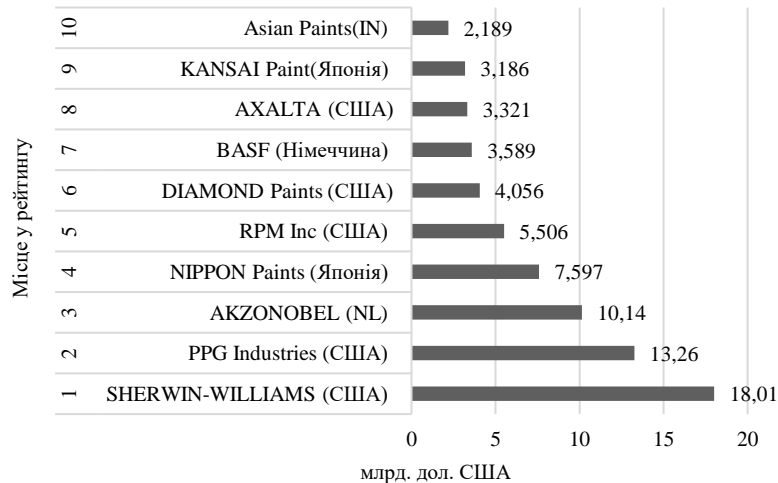

Рисунок 1 – Топ-10 виробників лакофарбових матеріалів у світі, 2020 р. (побудовано авторкою)

У 2020 році COVID-19 та заходи щодо зупинки виробництва сильно вплинули на ринок промислових покриттів. Обсяг попиту на промислові покриття впав на 6,8% порівняно з 2019 роком. Очікується, що попит на промислові покриття відновиться після кризи COVID-19 до другої половини 2022 року. З іншого боку, попит на архітектурні покриття зріс на 5,2%. Значною мірою це пояснюється високими показниками продажів архітектурних покриттів у Європі та Північній Америці.

Аналізуючи світовий ринок ЛФМ пропонуємо розглянути український ринок лакофарбових матеріалів як перспективну сферу економічної діяльності у хімічній галузі України. На сьогодні ринок лакофарбової продукції України насичений великою пропозицією. Споживачу пропонується вибір виду чи типу товару певного цінового сегменту, країни виробника та якості виробу. На українському ринку ЛФМ спостерігається та відбувається тенденція зміни міжринкового співвідношення ЛФМ на основі органічних розчинників та водно-дисперсійних ЛФМ [10].

Аналіз структури споживання ЛФМ у натуральному вираженні (тонах) показав, що 70% ринку належать декоративним ЛФМ і лише 30% – промисловим. До декоративних ЛФМ відносяться матеріали ремонтно-будівельного призначення для роздрібної торгівлі, для продажів корпоративним клієнтам та ЛФМ загального призначення. Завдяки розвитку промисловості у споживачів є чимало можливостей для придбання ЛФМ. Важливим є зазначити, що ЛФМ є економічно успішною галуззю діяльності в Україні, про що свідчить співвідношення імпортованих та вітчизняних товарів на внутрішньому ринку у даному сегменті. Секторальна структура внутрішнього товарного ринку хімічної продукції дозволить наглядно побачити кількість імпортованих та українських продуктів лакофарбової галузі (рис. 2).

У 2020 році, порівняно з попереднім роком, імпортна продукція продовжує домінувати у переважній частині сегментів хімічного ринку. Лише у двох сегментах (лакофарбові матеріали та вироби із пластмас) вітчизняна продукція займає чільне місце на ринку (відповідно 46 та 51%), в інших сегментах присутність вітчизняної продукції перебуває в діапазоні від 37 до 7%. Така тенденція є досить обнадійливою, однак вона поки що залишається фрагментарною, а не системною.

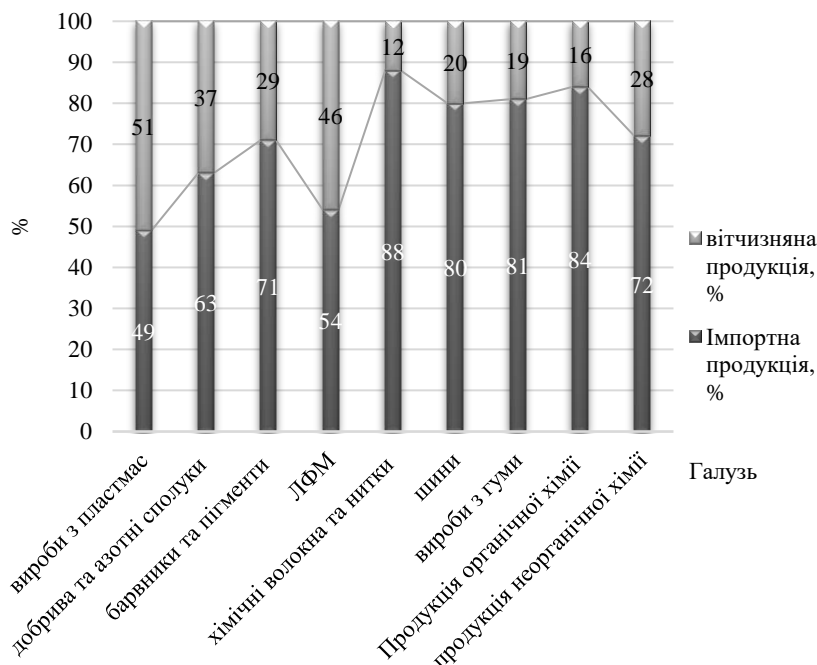

Рисунок 2 – Секторальна структура внутрішнього хімічного ринку України, 2020 р. (побудовано авторкою на основі [11])

Відповідно до проведеного аналізу ринку ЛФМ визначимо перспективність розвитку даної галузі. Для розв’язання зазначеного питання нами обрано SWOT-аналіз (табл. 1).

Таблиця 1 – SWOT-аналіз ринку ЛФМ

<p>Сильні сторони (S): Якісна сертифікована продукція. Широка популярність марок. Виважена управлінська система. Потужні логістичні центри. Значні обсяги виробництва ЛФМ. Розгалуженість виробничого потенціалу</p>	<p>Слабкі сторони (W): Велика частка імпортованого подібного товару. Необхідність розширення каналів збуту, а також сегментів ринку. Невелика кількість ексклюзивного асортименту продукції. Високі оперативні витрати. Вразливість від світових подій у економічній, політичній та соціальній сферах</p>
<p>Можливості (O): Можливість виходу на нові ринки. Попит на нову продукцію. Попит в інших регіонах та країнах. Збільшення експорту. Імпортозаміщення товарів. Підвищення якості продукції</p>	<p>Загрози (T): Втрата частки ринку за рахунок появи конкурентів. Втрата товарів при транспортуванні. Наявність підробок. Можливе зниження цін на ринку. Природні фактори. Зміна тенденцій попиту</p>

Аналізуючи сформовану матрицю, можемо зробити висновок, що ринок ЛФМ в Україні піддається впливу зовнішніх факторів та структурних змін. Наявна

конкуренція з одного боку стимулює до покращання якості та оновлення технологічної бази для виробництва, а з іншого боку – жорсткі умови існування бізнесу на національному та міжнародному рівні. Вважаємо доречним наголосити на тому, що у галузі ЛФМ є всі можливості для поточного та майбутнього розвитку. Головною проблемою, яку необхідно вирішувати є значна частка імпорту продукції лакофарбової промисловості іноземних виробників. Проте, вирішити це питання можливо за рахунок використання наявної ресурсної бази людського капіталу, професійної освіти, використання виробничих потужностей на високому рівні та інших стимулюючих факторів розвитку галузі.

ВИСНОВКИ

У підсумку зазначимо, що галузь лакофарбових матеріалів у розрізі хімічної промисловості України є досить привабливою для розвитку та має перспективи до майбутнього розгалуження економічної діяльності. Світовий ринок ЛФМ пропонує розширений асортимент хімічної продукції та має визнання серед всіх країн світу. Найуспішніші підприємства виготовляють якісну продукцію та є надійними партнерами у системі зовнішньоекономічних відносин. В Україні найбільша частка ринку ЛФМ належить близько 15 виробникам.

SUMMARY

. Kirilieva A. V. Analysis of the market of larp and materials at the international and national level in the field of the industrial economy.

The article identifies the relevance of the study of the industrial sector of Ukraine's economy. The industry is a crucial determinant of Ukraine's sustainable development and a definition of the country's image in the international arena of world relations. A robust industrial sector allows you to conduct domestic and international economic policy effectively and position yourself as a competitive business entity. It was found that the current stage of development of world economic relations in Ukraine is characterized by the expansion of all forms of international economic relations based on the rapid growth of productive forces due to rapid progress. As a result, the concentration of production and increase in its size is constantly increasing, increasing the tendency to internationalize economic life, contributing to international development. The Ukrainian market of paints and varnishes is considered a promising industry. Paint and varnish industry – a branch of the chemical industry, as a result of which the company produces a variety of decorative and protective products, hardeners, accelerators, resins for synthetic varnishes and more. The range of production and production of paints as of 2021 is quite extensive, but there are many options for improving and developing new receptors. It is determined that the LFM market is developed and competitive compared to other branches of the chemical industry. The level of imported paints and varnishes is much lower than the share of domestic goods in the Ukrainian market. This trend allows us to state the competitiveness of LFM at the national level. Ukrainian manufacturers will be able to maintain and improve their positions under the conditions of modernization of the production process, equipping the shop with the latest equipment and training of employees. The analysis will be helpful to potential investors in the Ukrainian coatings industry since the latter is quite attractive for development and has prospects for future branching of economic activity. The main competitive advantages for the development of enterprises of the LFM industry are the resource base, the possibility of training, and the development of human capital for these enterprises.

Keywords: industry, industrial sector, paints and varnishes, development, chemical industry.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Трофименко О. О., Дорошкевич Д. В., Джадан І. М. Використання засад глобальних цілей сталого розвитку для забезпечення розвитку промисловості України. *Підприємство та Інновації*. 2020. Вип. 11–1. С. 118–125. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.40>
2. Мазаракі А. А., Босовська М. В. Теоретико-методологічні основи формування інтеграційної стратегії підприємств. *Бізнес інформ*. 2021. № 7. С. 299-308.
3. Мазаракі А. А., Мельник Т. М. Імпорт і перспективи імпортозаміщення в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2012. № 6 (86), С. 5-15.
4. Мельник Т. М. Регулювання імпорту в умовах економічної кризи. *Журнал європейської економіки*. 2011. № 3 (10). С. 273-291.
5. Федулова Л. І. Перспективи інноваційного розвитку промисловості України. *Економіка і прогнозування*. 2006. № 2. С. 58-76.
6. Якубовський М. М. Реструктуризація промисловості як засіб подолання імпортої залежності економіки України. *Національне господарство України: теорія та практика управління* : зб. наук. праць. К. : Ін-т економ. та прогноз. НАН України, 2011. С. 100-112.
7. Деркач Т. Дослідження сучасного економічного розвитку хімічної індустрії в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2019. 4(20). С. 42–54. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-04-42-54>

8. Кондратенко Н., Волкова М. Сучасні технології управління у промисловості і будівництві. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2021. № 20(48). 4–9. URL: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20\(48\)-4-9](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20(48)-4-9)
9. Pedraza J. M. The Micro, Small, and Medium-Sized Enterprises and Its Role in the Economic Development of a Country. *Business and Management Research*. 2021. 10(1). P. 33-44. URL: <https://doi.org/10.5430/bmr.v10n1p33>
10. Обсяг імпорту та експорту товарів за кодами УКТЗЕД. URL: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/f11/showstat>
11. Зовнішня торгівля України, основні країни-контрагенти. URL: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/f3/showstat>

REFERENCES

1. Trofymenko, O., Doroshkevych, D. & Dzhadan, I. (2020). Vykorystannia zasad hlobalnykh tsilei staloho rozvytku dlia zabezpechennia rozvytku promyslovosti Ukrainy [Using the principles of global goals of sustainable development to ensure the development of Ukrainian industry]. *Entrepreneurship and Innovation*, (11-1), 118-125. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.40>
2. Mazaraki, A. & Bosovska, M. (2021). Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia intehtatsiinoi stratehii pidpriemstv [Theoretical and methodological bases of formation of integration strategy of enterprises]. *Business Inform*, 7, 299-308.
3. Mazaraki, A. & Melnyk, T. (2012). Import i perspektyvy importozamishchennia v Ukraini [Imports and prospects of import substitution in Ukraine]. *Herald of KNUTE*, 6 (86), 5-15.
4. Melnyk, T. (2011). Rehuliruvannia importu v umovakh ekonomichnoi kryzy [Regulation of imports in the economic crisis]. *Journal of European Economy*, 3 (10), 273-291.
5. Fedulova, L. (2006). Perspektvy innovatsiinoho rozvytku promyslovosti Ukrainy [Prospects for innovative development of Ukrainian industry]. *Economy and Forecasting*, 2, 58-76.
6. Yakubovskiy, M. (2011). Restrukturyzatsiia promyslovosti yak zasib podolannia importnoi zalezhnosti ekonomiky Ukrainy [Restructuring of industry as a means of overcoming the import dependence of Ukraine's economy]. *National economy of Ukraine: theory and practice of management: coll. science works* (pp. 100-112). Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine.
7. Derkach, T. (2019). Doslidzhennia suchasnoho ekonomichnoho rozvytku khimichnoi industrii v Ukraini [Research into the modern economic development of the chemical industry in Ukraine]. *Economic Journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University*, 4(20), 42–54. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-04-42-54>
8. Kondratenko, N. & Volkova, M. (2021). Suchasni tekhnolohii upravlinnia u promyslovosti i budivnytstvi [Modern management technologies in industry and construction]. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University. "Economics" Series*, 20(48), 4–9. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20\(48\)-4-9](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20(48)-4-9)
9. Pedraza, J. M. (2021). The Micro, Small, and Medium-Sized Enterprises and Its Role in the Economic Development of a Country. *Business and Management Research*, 10(1), 33-44. DOI: <https://doi.org/10.5430/bmr.v10n1p33>
10. Obsiah importu ta eksportu tovariv za kodamy UKTZED [Volume of import and export of goods according to UKTZED codes]. Retrieved from <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/f11/showstat>
11. Zovnishnia torhivlia Ukrainy, osnovni krainy-kontrahenty [Ukraine's foreign trade, main contracting countries]. Retrieved from <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/f3/showstat>

Науковий керівник **Маценко Олександр Михайлович**,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Сумського державного університету,
e-mail: matsenko@biem.sumdu.edu.ua